

La cooperaziun, er numnada participaziun, po promover l'integrasiun da tut las persunas participadas. La participaziun furma e rinforza numnadamain l'identificaziun cun l'ambient social. Decisiuns prendidas en il rom da proceduras participativas na vegnan betg contestadas uschè savens, perquai ch'ellas han in vast consens. La concepziun da la cooperaziun e da l'integrasiun da las persunas pertutgadas po variar fermamain tut tenor l'object e la fasa da planisaziun.

Minimum legal

Tenor la Lescha federala davart la planisaziun dal territori (LPT) èn las autoritads da planisaziun obligadas d'infurmar la populaziun davart las finamiras e davart l'andament da la planisaziun. Ellas ston procurar che la populaziun possia cooperar en moda adequata a planisaziuns. Questas pretensiuns èn francadas er en la Lescha davart la planisaziun dal territori per il chantun Grischun (LPTGR).

LPT art. 4 Infurmaziun e cooperaziun

- 1 Las autoritads incaricadas cun incumbensas da planisaziun infurmeschan la populaziun davart las finamiras e l'andament da las planisaziuns tenor questa lescha.
- 2 Ellas procuran che la populaziun possia cooperar en moda adequata a planisaziuns.

LPTGR art. 4 Infurmaziun, cooperaziun, planisaziun cooperativa

- 1 Las autoritads infurmeschan adequatamain la publicitad davart la basa, davart las finamiras e davart la procedura da planisaziuns e procuran che persunas interessadas possian cooperar en moda adequata tar planisaziuns.

Gist per planisaziuns dispitaivlas u per planisaziuns che dovran ina vasta acceptanza, na basti betg da mo infurmar la populaziun (p.ex. exposiziun publica). Sche la populaziun vegn integrada activamain en la planisaziun en in stadi tempriv ed ha la pussaivladad da prender influenza, è l'acceptanza per l'object da planisaziun pli gronda.

Stgalims da la cooperaziun

Per pudair concepì la cooperaziun en moda uschè efficazia sco pussaivel, stoi vegnir definì avant il process cleramain, tge finamiras concretas che duain vegnir cuntanschidas cun la planisaziun e tgeninas cun la participaziun. Uschia stoi er vegnir definì sin tge stgalim ed en tge furma che la participaziun duai avair lieu en las singulas fasas dal project e tge resultats ch'ins spetga tras il process da cooperaziun (p.ex. gudagnar acceptanza, sviluppar sbozs e concepts e.u.v.). En il rom da la definiziun dal process da cooperaziun sto er vegnir tschentada la dumonda da l'intensitad da la participaziun. Pli bass ch'il stgalim da cooperaziun è, e pli bassa che l'intensitad da la cooperaziun è. Independentamain da la moda da cooperaziun stoi vegnir resguardà che pli baud che la cooperaziun cumenza, e pli facil ch'igl è da resguardar ils interess ch'èn avant maun. Quai ha in effect positiv per l'acceptanza. La cooperaziun po er avair lieu en in stadi fitg tempriv per eruir las acturas ed ils acturs.

Infurmaziun

La pura infurmaziun da la populaziun davart in project da planisaziun è il stgalim il pli bass da la cooperaziun e la premissa per la participaziun. Perquai che l'infurmaziun vala sco cooperaziun er senza fasas participativas suandantas, è l'infurmaziun il minimum absolut. Las infurmaziuns pon vegnir derasadas sur ils chanals ils pli differents, sco medias, campagnas, discours, acziuns e.u.v. In punct impurtant è ch'i vegnia infurmà en moda chapibla. Co ch'i vegn communitgà dependa fermamain dal project da planisaziun e dal public en mira.

Finamiras pussaivlas da l'infurmaziun èn:

- infurmar
- sensibilisar
- envidar da sa participar a la procedura da cooperaziun

En il rom da l'infurmaziun na vegnan prendidas naginas decisiuns. L'intensitad da la cooperaziun è correspondentamain pitschna per las persunas participadas.

Consultaziun / collavuraziun

Il segund stgalim da la participaziun po vegnir dividi en consultaziun ed en collavuraziun effectiva. En il rom da la consultaziun vegnan dumandadas las opiniuns d'acturas ed acturs pertutgads (pussaivels) davart in project gia concretisà. Lur posiziuns vegnan integradas en las decisiuns en il rom da l'ulteriur decurs da la planisaziun.

A chaschun da la collavuraziun vegnan envidadas las personas pertutgadas ed eventualmain er autras personas interessadas d'elavurar cuminaivlamain cuntegns d'in project. Cuntrari a la consultaziun n'èn ils projects per regla betg uschè concrets. La participaziun a l'elavuraziun d'in project concret è pussaivla en il rom da singulas dumondas en in mument specific, dentant er sco participaziun repetida, cuntinuanta durant l'entir andament dal project.

Finamiras pussaivlas da la collavuraziun/consultaziun èn:

- gudagnar acceptanza
- eruir l'impressiun ed ils votums davart il project
- rimnar (e realisar) novas propostas e novs cuntegns
- identitfigar ed integrar ils interess ed ils basegns da la populaziun

Purtadra da las decisiuns è l'istanza da planisaziun responsabla. Tras l'introducziun d'in process participativ duess ella dentant s'obligar da prender serius ils interess da las personas participadas e da resguardar quests interess tant sco pussaivel en la planisaziun. L'intensidad da la cooperaziun variescha fermamain tut tenor l'object da planisaziun e tenor la concepziun da la procedura.

Cundecisiun

Il stgalim da participaziun cun l'intensidad da cooperaziun la pli auta è la cundecisiun. La populaziun ch'è pertutgada dal project da planisaziun vegn integrada en il process da decisiun. Decisiuns vegnan per exempel prendidas tras in gremi che sa cumpona da personas responsablas, da personas participadas e da personas pertutgadas. En quest connex pon las cundecisiuns er vegnir restrenschidas a secturs parzials da l'object da planisaziun. Per ch'i sa tractia da decisiuns collegialas, ston quests secturs dentant avoir ina tscherta relevanza.

Finamiras pussaivlas da la cundecisiun èn:

- rinforzar l'autonomia da las personas participadas
- delegar incumbensas parzials
- reparter las responsabladas

Per pudair discurren d'ina cundecisiun vegn dividida la cumpetenzza da decider. Ella na vegn betg cedida dal tuttafatg. Perquai che la cumpetenzza da decider vegn dividida, è l'intensidad da la cooperaziun relativamain auta.

Ulteriuras funtaunas

Litteratura

- Willener Alex, Fritz Annina, 2019, Integrale Projektmethodik, Chasa editura Interact Lucerna
<https://interact-verlag.ch/collections/neuerscheinungen/products/integrale-projektmethodik>
- Hongler Hanspeter, Kunz Markus, Prelicz-Huber Katharina, Wolff Richard, Fricker Jonas, 2008, Mitreden – Mitgestalten – Mitentscheiden: Ein Reiseführer für partizipative Stadt-, Gemeinde- und Quartierentwicklung, 1. ediziun, Chasa editura Interact Lucerna
<https://interact-verlag.ch/products/mitreden-mitgestalten-mitentscheiden-ein-reisefuhrer-fur-partizipative-stadt-gemeinde-und-quartierentwicklung>

Best practice

- **Chantun Argovia**, Planungswegweiser Werkzeugkasten 1 «Neue Kernaufgaben für die Gemeinden», 2017
<https://www.ag.ch/de/bvu/raumentwicklung/innenentwicklung/planungswegweiser/planungswegweiser.jsp>
- **Chantun Basilea-Citad**, «Verordnung über die Mitwirkung der Quartierbevölkerung» ed ulteriuras infurmaziuns, 2012
<https://www.entwicklung.bs.ch/stadtteile/stadtteilentwicklung/mitwirkung.html>
- **Citad da Berna**, Agid da lavur «Mitreden & Mitgestalten» ed ulteriuras infurmaziuns, 2016
<https://www.bern.ch/themen/stadt-recht-und-politik/mitreden-und-mitgestalten>
- **Citad da Winterthur**, Mussavia «Partizipation Winterthur», 2015
<https://stadt.winterthur.ch/themen/die-stadt/winterthur/zusammenleben-vereine/partizipation>
- **Citad da Turitg**, «Checkliste Mitwirkungs- und Beteiligungsprozesse» ed infurmaziuns davart la e-participaziun, 2006
<https://www.stadt-zuerich.ch/prd/de/index/stadtentwicklung/gesellschaft-und-raum/einbezug-quartiere/beteiligungsprozesse.html>

Federaziuns

- Center dal spazi public «ZORA», participaziun
<https://zora-cep.ch/de/Info/Schwerpunkte/Partizipation>
- «In Comune» – In project da l'Associaziun da las vischnancas svizras, Projekte
<https://www.in-comune.ch/in-comune/>